

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. I. Variæ acceptiones, & divisiones gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ

D. THOMÆ.

DE DIVINA GRATIA ET MERITO.

Ribus disputationibus Tractatum hunc circumferibemus. Primam agemus de Gratia Actuali, seu Gratia, quæ datur ad salutares actus eliciendos, tentationes vincendas &c. Altera agemus de Gratia Habituali, seu Sanctificante. Tertia de Merito. Prima complectitur in se quæstiones potissimum controversas cum Janse- nistis, ratione auxilii sufficientis. Altera paucioribus potest absolvi. Tertia paucissimis: quare, adjuvante ipsa Divina gratia actuali, sine qua boni nihil possumus, de eadem Tractatum inchoamus.

DISPUTATIO I.

De Gratia Actuali.

2. **D**ifferunt Gratia Actualis & Habitua- lis, quod ista, quæ etiam sanctifi- cans dicitur, tanquam habitus ali- quis, & qualitas permanens, ex se maneat, ut alii habitus, donec à contrario expellatur: at verò illa, seu gratia actualis, ex se transiens sit, & sicut actus, ita & ipsa transeat, quamvis à nullo contrario expellatur. De hac itaque, atque ejus essentia, necessitate, ac existentia per tres quæstiones sat longas nobis erit agendum. Agit autem Angelicus Doctor de gratia in 1. 2. à quæstione 109. usque ad 114. ubi de merito inci- pit, & usque ad finem 1. 2. de eodem differit: de quo & nos post finitas de gratia quæstio- nes, quantum opus fuerit, agemus: interim sit.

QUÆSTIO I.

De Essentia, & Divisionibus Gra- tia Actualis.

ARTICULUS I.

Varia Acceptiones, & Divisiones Gratia.

3. **S**olet aliàs ante divisionem præmitti definitio rei; prius enim solet ex- peti notitia de essentia rei, quàm de ejus partibus; at, cum non satis inter auctores conveniat, in quo gratia consistat, prius, ad me- liorem naturæ ejus indagationem, præmittendæ sunt varæ, tum gratiæ divisiones, tum com- muniter receptæ hujus vocis Gratia acception- nes, quibus suppositis, tanquam ab omnibus fermè admissis, facilius pergere poterimus ad examinandam hujus rei essentiam. De his divi- sionibus, & acceptionibus gratiæ, passim agunt auctores: nos communiori ubique adhærebi- mus, & cum iis, qui in terminorum acceptione fortè aliquantùm discrepant, perspecta eorum mente, faciliè conveniemus.

4. Itaque in primis gratia in sensu gramma- ticali significat *venustatem*, seu pulchritudinem corporis: sic Prov. 31. v. 30. dicitur: *Pallax gratia, & vana est pulchritudo*. Iterum in eo- dem sensu significat *elegantiam sermonis*: sic Ecclesiastici. 6. v. 5. *Lingua eucharis* (id est gra- tiola) *in bono homine abundat*, & Luca 4. v. 22. de Christo dicitur: *Mirabantur in verbis gra- tie, quæ procedebant de ore ipsius*. Rursum in eadem

eadem acceptione grammaticali significat *affertur benevoluntatem*: sic dicitur quis cum altero redire in gratiam: & hic modus loquendi est valde usitatus in Scripturis: sic dicitur *Genes. 47. v. 29. Si inveni gratiam in conspectu tuo.* & alibi passim. At de gratia, in hoc sensu grammaticali accepta, nos hic non disputamus: sed de gratia, prout significat *aliquid donum, vel auxilium ex gratuito favore à DEO collatum*, quod tamen donum iterum est multiplex, atque valde diversum.

5. Alia enim est *gratia naturalis*, quæ est aliquid donum purè naturale; talis gratia est beneficium creationis, liberum arbitrium, & alia dona naturalia, quæ, si sint collata ex meritis Christi, sunt extrinsecè supernaturalia, & hinc aliquando etiam à Patribus cum S. Augustino *ep. 95.* vocantur gratia; ita enim ait Hippoensis: *Non improbanda ratione dicitur gratia DEI, quæ creati sumus. alia est tamen, quæ prædestinati vocamur.* Ratio autem istorum Patrum est; quia etiam ista à DEO in radice gratis conferuntur ob nullam DEI utilitatem; unde effectus prædestinationis latius patet, quàm gratia Theologica; nam hæc est intrinsecè supernaturalis: ille autem potest constare etiam gratis entitativè naturalibus, e. g. auditione istorum, vel illorum verborum, visione mortis talis, vel talis: ex quibus aliquis sumit occasionem melioris vitæ: quæ tamen gratiæ naturales peculiari modo ordinantur ad salutem prædestinati, & sic sunt effectus prædestinationis.

Ad gratias intrinsecè naturales, & extrinsecè tantum supernaturales, potest etiam referri *gratia extrinsecæ protectionis*, quæ consistit in extrinsecæ remotione impedimentorum ad bene operandum; hæc enim ex intrinsecis suis non conducit ad visionem beatificam: sed tantum removet impedimenta, ut principium supernum, seu gratia operari possit. Unde non est gratia Theologicè, seu intrinsecè supernaturalis, sed tantum extrinsecè, ratione decreti, vel motivi, vel modi conferendi.

6. Alia est *gratia supernaturalis*, quæ scilicet est donum, seu concursus, qui superat exigentiam totius naturæ creatæ; cum enim natura rationalis duplicem finem respiciat, naturalem, & supernaturalem, etiam respicit duplicem concursum, naturalem in ordine ad consequendum finem naturalem, supernaturalem autem in ordine ad finem supernaturalem. Quamvis enim in hac providentia, & statu elevationis, homo non amplius ordinetur ad finem naturalem, sed vel debeat consequi finem supernum, aut utroque excidere, tamen absolute potuisset à DEO ad eum finem ordinari: & finis, ad quem nunc ordinatur, ei non est naturalis, ut contra Michaellem Bajum definierunt Pius V. & Gregorius XIII. dum damnarunt propositionem illius 21. *nam: Humana nature sublimatio, & exaltatio in consortium Divine nature, debita fuit integritati primæ conditionis: & proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis.* Verum neque de gratia naturali, seu, ut quibusdam eam placet vocare, philosophica, agimus, sed de Theologica, seu illa, quæ supernaturalis est,

& quidem Theologicè talis, seu intrinsecè conduens ad visionem beatificam.

7. Hæc gratia Theologica dividitur inprimis in *gratiam increatam*, & *gratiam creatam*. Prior, seu gratia increata consistit in prædicatis Divinis, sive absolutis, sive relativis. Hæc autem gratia potest præstare effectum suum, vel per unionem physicam; & sic Personalitas DEI, quæ per unionem physicam sanctificat humanitatem Christi, potest dici gratia increata, respectu ejusdem humanitatis: vel potest præstare effectum absque unionem; & sic omnipotentia Divina, extrinsecè applicata, concurrens loco habituum, cum peccatore, habitibus spoliato, ad actum virtutis, est gratia increata. Sic etiam Spiritus Sanctus, cui specialiter opera superna attribuuntur, dicitur passim à Conciliis gratia; & etiam à S. Augustino *serm. 61. de verbis Domini. c. 1.* dicente: *Gratia quippe DEI donum DEI est: donum autem maximum ipse Spiritus S. est, & ideo gratia dicitur.* Huc reduci possunt merita Christi, quæ, utpote intrinsecè constituta ex dignitate increata Verbi, etiam quoad nobilius constitutum accepta, sunt gratia increata. Gratia creata autem sunt omnia illa dona, quæ aliquid creatum sunt, & à benignissimo DEO gratuito conferuntur.

8. Gratia creata distinguitur in *gratiam gratis datam*, & *gratiam gratum facientem*; quamvis enim omnis gratia sit gratis data, tamen gratia gratis data antonomastice vocatur illa, quæ non datur primariò in ordine ad sanctificationem recipientis, sed potius ad utilitatem Ecclesiæ, aut aliorum, de quibus gratis fusè Suarez in *prolegomeno 3. de gratia c. 4.* At gratia gratum faciens est illa, quæ confertur in ordine ad sanctificationem propriam recipientis, quales sunt inspirationes, & illustrationes supernæ &c. Quamvis autem istæ, quando homo iis non cooperatur, eum actu gratum, seu sanctum non faciant, nihil obest; quia id faciunt saltem in actu primo, hoc est, sunt aptæ, & intentæ ad gratum faciendum.

9. Gratia autem gratis data numerantur novem à S. Paulo *1. Corinth. 12. v. 8.* Prima est *sermo sapientiæ*, seu donum loquendi, inferendo ex fidei principiis conclusiones circa altissima mysteria, & prædicata Divina. Secunda est *sermo scientiæ*, id est donum loquendi, inferendo ex principiis fidei conclusiones circa objecta creata. Tertia est *fides*, sumpta, non pro habitu fidei infuso, sed, vel pro fiducia ad patranda miracula, vel pro dono proponendi clarè, & bene, fidei mysteria, ut etiam rudes facile ea intelligant. Quarta est *gratia sanitatum*, seu donum sanandi morbos, & ægritudines. Quinta *operatio virtutum*, seu donum ad celebriora patranda miracula, ad manifestandam apertius potentiam Divinam, qualia fecit Moyses in Ægypto, & Apostoli in omni mundo.

Sexta est *prophetia*, seu donum prædicendi futura, vel manifestandi secreta cordium. Septima *discretio spirituum*, id est, donum discernendi cogitationes, affectiones, atque intentiones cordis, utrum sint à natura, an verò à spiritu Divino, an à spiritu malo, transformato in Angelum lucis. Octava gratia *linguarum*, seu

seu donum loquendi variis, & peregrinis linguis. Nona interpretatio sermonum, seu donum interpretandi sacras Scripturas, sive aperiendi sensus in iis latentes: vel etiam capiendi linguas obscuriores, & intellectu difficiliore. Quenam autem ex his gratiis concedantur per modum habitus, quanam per modum puræ motionis transeuntis, latè tractat Suarez citato prolegom. 3. c. 5.

10. Jam gratia gratum faciens, de qua nobis hîc ex professo est sermo, alia est habitualis, alia actualis. Illa, seu habitualis, est gratia sanctificans, quæ instar habitus infunditur in baptismo, vel in sacramento poenitentiae, & augetur per actus supernaturales bonos, ac meritorios: manet etiam per se, ut habitus, donec per peccatum grave expellatur. Ad hanc gratiam habitualemente reducuntur habitus virtutum Theologicarum, & moralium infusarum, itemque septem dona Spiritus Sancti, per quæ dicitur Spiritus Sanctus requiescere super homine. At verò gratia actualis, quamvis ordinatur à DEO ad sanctificationem, seu justificationem nostram, tamen non semper in actu secundo nos justificat, quando nempe ei non consentimus, sed ei resistimus. Dein stare etiam potest cum peccato; nam utique peccatores plura recipiunt auxilia gratiæ actualis. Non tamen manet hæc gratia per modum habitus, sed transit per modum actus: imò, ut infra dicemus, probabilius hæc gratia stat in actibus vitalibus voluntatis, & intellectus.

11. Dividitur autem gratia Theologicè supernaturalis, prout complectitur gratiam habitualemente, & actualem, ulterius in gratiam DEI, & gratiam Christi. Gratia DEI dicitur à Theologis illa, quæ à DEO est, non per Christum, nec intuitu meritorum ejus data: talis est gratia unionis hypostaticæ, item lumen gloriæ, & visio beatifica Christi quoad substantiam, quæ, ut communiter tradunt Theologi, Christus non est meritis. Gratia Christi est, quæ per Christum Redemptorem generis humani, sive intuitu meritorum ipsius, data est, qualis est omnis gratia, & gloria hominum, & Angelorum, ut iterum solet dici tr. de incarnatione: & videtur indicare Apostolus ad Ephesios 1. v. 3. de DEO dicens: Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus, in Christo.

12. Jam verò gratia actualis, de qua, ut dictum n. 2. nobis nunc sermo est, dividitur ulterius in gratiam sanitatis, & medicinæ, seu medicinale. Ista, seu medicinalis est, quæ datur hominibus post lapsum in peccatum originale, qui per hoc redditi sunt infirmi & ægroti. Gratia sanitatis est, quæ datur sanis, hoc est, nullo morbo, aut vulnere peccati originalis afflictis. Talis gratia data est Beatissimæ, & Immaculatissimæ Virgini, item Sanctis Angelis, rursus Adamo, & Evæ in primo instanti creationis: & danda fuisset etiam nobis, si in primo parente non peccassemus.

13. Ulterius gratia actualis alia dicitur excitans, alia adjuvans: preveniens, comitans, subsequens: operans, cooperans: gratia, sive auxilium sine quo non, & auxilium quo: tandem alia gratia sufficiens, alia efficax: ex quibus prædicatis tamen plura possunt eidem entitati gratiæ

convenire, ut patebit consideranti. Gratia excitans est illa, qua excitamur, monemur, & movemur à DEO ad operandum bonum. Adjuvans hîc intelligitur, non quomodocunque potens juvare; hæc enim dicitur à quibusdam tantum adjuvans: sed illa, quæ in actu secundo adjuvat; nam hic terminus adjuvans in his circumstantiis sumitur non latè, in quo sensu omnis ille dicitur adjuvare, qui auxilium qualecunque præstat, sed sumitur hîc restrictè à Theologis, & significat adjuvare actu agentem, & in hoc sensu nemo dicitur adjuvari, nisi etiam ipse agat, ut ait S. Augustinus l. 2. de peccator. merit. & remissione c. 5. Nec adjuvari potest, nisi, qui etiam aliquid sponte conatur, & enarrat. in psalm 78. ad v. 9. Qui enim adjuvatur, etiam per seipsum aliquid agit. & serm. 13. de verb. Apost. c. 11. Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur. Potest autem gratia juvare, vel moraliter, vel physicè cooperando, de quo plura infra.

Gratia preveniens, per quam simpliciter dictam intelligitur gratia intrinseca animæ, eique inhærens, atque ad actus bonos movens, est eadem cum gratia excitante: si autem intelligantur gratiæ extrinsecæ, gratia preveniens posset esse prædestinatio, seu electio Divina, item extrinseca protectio, & similia. Gratia comitans est illa, quæ comitatur actum bonum elicatum, adeoque eadem est cum gratia adjuvante. Gratia subsequens etiam est eadem cum comitante; nam, quæ dicitur comitans respectu actus elicit, dicitur subsequens respectu gratiæ excitantis. Et hinc etiam S. Augustinus comitantem, & subsequentem sumit pro eadem. vide Suarez. de gratia l. 3. c. 23.

Gratia operans ad mentem S. Augustini est eadem cum excitante; quia per hanc (ut S. Aug. ep. 105. sub initium ait) Paratur. voluntas à Domino: & per illam DEUS solus moraliter operatur, quamvis etiam nos physicè, sed indeliberatè eam gratiam producimus. Cooperans autem juxta eundem S. Doctorem eadem est cum adjuvante; sic enim loquitur l. de grat. & liber. arbit. c. 17. de DEO: Qui preparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando inceptum. Ubi noto cum Suarez. l. 3. de grat. c. 24. n. 11. Gratia cooperans potest sumi dupliciter. 1. pro actuali influxu gratiæ, qui imbibitur in essentia actus liberi supernaturalis meritorii, seu est ipse actus liber, & formalis cooperatio DEI cum libero arbitrio; nam ipse actus, aut cooperatio est etiam gratia, ut nemo dubitat, & breviter ostendit Eximius prolegom. 3. de grat. c. 6. n. 9. unde ipse actus noster bonus dicitur gratia cooperans, ut etiam expresse asserit S. Thom. 1. 2. q. 111. a. 2. in corp. & idem potest etiam dici auxilium; nam etiam per ipsum actum DEUS nos formaliter adjuvat; quia formaliter per eum cooperatur: quod cooperari est formalissimè adjuvare. 2. gratia cooperans potest sumi pro auxilio, quod sit principium actus superni, atque hîc & nunc actualiter illum actum producat, & per quod DEUS actualiter influat.

14. Auxilium sine quo non, est illud, quod est ita necessarium, ut sine eo non sit expedita potentia ad agendum, quamvis non necessariò cum illo agat. Auxilium quo est, per quod fit ipse

ipse actus: sic S. Augustinus de corr. & gratia c. 12. ait, alimentum esse, sine quo non vivitur, quamvis cum eo non necessarîo vivatur; potest enim abundans alimentis mori: e contra ait, beatitudinem (intelligendo formalem) esse auxilium quo; quia, qui eam habet, non potest non esse beatus. Gratia sufficiens est, cum qua possumus agere: & quidem pure sufficiens est, cum qua quidem possumus agere, sed ex nostra culpa non agimus.

Gratia efficax potest duplici in sensu accipi: vel, ut significet tantum auxilium, quod in se habet vim, virtutem, potentiam, seu efficaciam in actu primo, sicut e. g. sol est causa efficax caloris, licet sæpe ab eo producendo impediatur: item medicina est efficax, etsi non sumatur, vel aliquando ob alia impedimenta sanitatem non efficiat. Et in hoc sensu omnis gratia sufficiens est efficax: alias enim repta non sufficeret, ut recte probat Reverendissimus Knippenberg Inquisitor Colonienf, ex ord. D. Dominici in opusculo contra librum auctoris anonymi a. 3. Neque nos hoc negamus, quando negamus, ad eliciendum actum bonum prærequiri necessariò gratiam efficacem: imò in hoc sensu gratiam efficacem necessariam esse, atque semper dari, quando homo est proximè liber ad actum bonum, contra Janenistas constantissimè contendimus. At verò negamus, prærequiri ad actum bonum gratiam efficacem in alio sensu, in quo antonomasticè à Theologis accipitur, quando gratiam efficacem simpliciter dictam indigere volumus: tunc enim intelligitur gratia efficax, seu efficitrix actui, sive quæ infallibiliter post se trahit actum bonum, in ordine ad quem datur: & talem negamus necessariam esse; quia, etsi actus non sequatur, potuit tamen auxilium præcedens verè sufficiens fuisse.

ARTICULUS II.

In quo consistat Gratia Actualis.

15. **D**Uæ sunt celebriores sententiæ hæc de re. Prima Thomistarum cum Alvarez disp. 74. de auxiliis, qui dicunt, gratiam excitantem, prævenientem, vel etiam adjuvantem, non solum stare in actibus vitalibus indeliberatis, intellectûs, & voluntatis: sed etiam in qualitate mortua, supernaturali, essentialiter fluida, sive transeunte cum actibus, ad quos movet per modum physici impulsûs, & ad quos effectivè concurrunt: quàmque qualitatem DEUS nobis, juxta istos auctores, infundit ad hoc, ut illas illustrationes, & inspirationes indeliberatas, utpote actus intellectûs, & voluntatis, producamus.

Alterâ sententiâ est eorum, qui dicunt, gratiam excitantem, & prævenientem, stare in ipsis actibus vitalibus sanctarum illustrationum, & affectionum, quas DEUS producit in nobis sine nobis liberè, aut moraliter cooperantibus; quamvis ad eas, utpote actus immanentes, potentia nostræ physice, sed indeliberatè concurrant. Ita Suarez l. 3. de auxiliis gratiæ c. 4. n. 2. Tannerus, Amicus, Oviedo, Arriaga, aliique ex nostris, & externis: imò juxta Suarez ibidem communiter etiam antiqui Theologi.

R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

16. Dico cum hac secunda sententiâ. Omnis gratia interna excitans, aut præveniens ad opera salutaria, saltem in hac providentiâ, consistit in solis actibus vitalibus, seu illustrationibus intellectûs, & affectionibus voluntatis: non autem in qualitate non vitali. Probatur. In quo consistat gratia, in hac providentiâ, debet desumi ex Conciliis, & Patribus, nec debet alia aditui, quàm quæ ab his traditur: atqui à Conciliis, & Patribus, non traditur alia gratia, quàm quæ consistit in actibus vitalibus: ergo, ma. videtur innegabilis; cum doctrina de gratia delumenda sit tota, ex revelatione Divina, & Sacrae Scripturæ sensu, per Concilia, & Patres explicato.

Probatur mi. in primis ex Tridentino, quod sess. 6. c. 5. ita habet: *Declarat Sancta Synodus præterea, ipsius justificationis exordium in adultis, à DEO per Christum JESUM præveniente gratia, sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur, ut, qui per peccata à DEO averti erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad convertendum se, ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando, disponantur, ita, ut tangente DEO cor hominis, per Spiritûs sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam & abicere potest: neque tamen sine gratia DEI, movere se ad justiciam coram illo, libera sua voluntate possit.*

Ex quibus verbis habetur, gratiam excitantem esse vocationem: atqui vocatio non est qualitas mortua, sed actus vitalis, per quem cognoscimus voluntatem DEI, & illuminamur internè. Ex istdem habetur, gratiam, per quam DEUS tangit, seu movet cor hominis (non materialiter, sed spiritualiter) esse illuminationem: hæc autem illuminatio interna, seu illustratio, aliud non est, quàm cognitio in intellectu producta, per quam supernaturaliter cognoscimus, quid sit bonum, ac honestum. Pariter Concilium Senonense decreto 15. de libero arbitrio, dum voluntatem humanam gratiâ juvari tradit, id magis explicans dicit, eam interiori quodam, & occulto secretioris inspirationis afflatu contactam, sese convertere ad DEUM. Sic etiam Cælestinus I. epist. 1. ad Episcopos Gallie de gratia ait: *Præparatur voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium.*

17. Probatur eadem min. ex Patribus, præsertim ex S. Augustino, cujus auctoritas in materia de gratia præ aliis magna est, & qui variis locis gratiam in actibus vitalibus stare asserit. Sic l. de spir. & liter. c. 34. *Visorum suasionibus agit DEUS, ut velimus, & ut credamus, & l. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 17. Ut autem innotescat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat, gratiæ DEI est. & c. 19. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecamur, ad faciendam, perficiendamque justiciam, quid aliud deprecamur, quàm, ut appareat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat* (Editio Antverpiana habet: *ut aperiat, quod latebat, & suave faciat, quod non delectabat*: quæ verba à prioribus sensu non discrepant) ubi particula *quid aliud*, per interrogationem addita, significat idem, ac *nihil aliud*: adeoque ex S. Augustino gratia illa non est aliud, quàm illuminatio,

M